

บทที่ 1

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีความพร้อมในทุกด้าน รวมถึงสภาพจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ และร่างกายที่พร้อมต่อการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีและถูกต้อง ให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่สุขและสังคมสังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยมีการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนไปในทิศทางที่ถูกต้อง ทาวิธีการการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆในเบื้องต้น ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนา เนื่องจากสังคมในยุคแห่งเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีต่างๆที่นับว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากในทุกๆปี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้คนเป็นอย่างมาก หากใช้สิ่งเหล่านี้ไปในทางที่ไม่ถูกต้อง บวกกับปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันค่อนข้างตกต่ำจากเดิม และปัญหาเรื่องของสารเสพติดที่มีหลากหลายรูปแบบออกมาหลอกล่อให้ผู้คนหลงกับสิ่งเหล่านี้ รวมทั้งปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆก็เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกาย ดังนั้นความสำเร็จของเด็กในปัจจุบันนับเป็นสิ่งที่ต้องค้นแนวทางที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามความมุ่งหวังและเป็นที่ต้องการของสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดให้ว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ต้องไม่รับการศึกษาไม่น้อยกว่าภาคบังคับอย่างน้อยๆว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและจัดให้มีคุณภาพโดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาในมาตรา 6 ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องมุ่งไปในทางที่พัฒนาคนไทยให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาและมีคุณธรรม จริยธรรมในตนเองและมีวัฒนธรรมที่ดีในการดำเนินชีวิตในสังคมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ต้องการของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551:5)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่มีความชัดเจน โดยมีการประสานงานให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดด้วยกันทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้ปกครอง หรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง การดูแลช่วยเหลือหมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาโดยวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547:35) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรหลักภายนอก

รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน (กรมสุขภาพจิต , 2544) การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง (กระทรวงศึกษา, 2546 : 1)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม นักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาและการส่งต่อนักเรียน ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินงาน ด้วยมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานตามที่ได้กำหนดไว้ มีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีแผนและครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการทำงานเพราะครูประจำชั้นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงมีบทบาทหน้าที่ตามแนวทางการดำเนินงาน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลและหาข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ คัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปลักษณะแก่นักเรียนออกเป็นกลุ่ม ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาและจัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขช่วยเหลือให้เหมาะสม การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547: 18)

อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ศาสนาต้องการ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง ดังท่านอาลี รอยัลลอฮ์อันฮู รายงานว่า รอสูล (ซ.ล.) กล่าวว่า “เมื่อมุสลิมคนหนึ่งเยี่ยม เยี่ยมพี่น้องมุสลิมของเขาที่กำลังเจ็บป่วยในยามเช้า มะลาเกฮฺจำนวนเจ็ดหมื่นจะขออุอาฮฺ ให้แก่เขา จนถึงยามเย็น และเมื่อเขาเยี่ยมพี่น้องมุสลิมของเขาที่กำลังเจ็บป่วยในยามเย็น มะลาอิกะฮฺจำนวนเจ็ดหมื่นท่านจะขออุอาฮฺ ให้แก่เขาจนถึงรุ่งเช้า และเขาจะได้รับสวนในสวรรค์เป็นรางวัลตอบแทน” (หะดิษศอหีเยะ โดยอัลบานียในศอหีฮฺ อัตติรมีซีฮฺ) และอีกหนึ่งอายัต อัลกุรอานที่กล่าวไว้ว่า

﴿ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ﴾

(2 : ๑๗๖)

ความว่า และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในความดีและการตักวา

และอย่าช่วยเหลือในการทำบาปและการเป็นศัตรู

(อัลมาอิดะฮฺ : ๒)

สภาพโดยทั่วไปในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี มีแหล่งที่ตั้งที่หลากหลาย ทั้งในชนบทและในเมือง และมีนักเรียนที่หลากหลายเช่นกัน เมื่อมาอยู่ในโรงเรียน ทางโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง ซึ่งปัญหาด้านยาเสพติดในบางพื้นที่อันส่งผลกระทบต่อในการจัดการศึกษา ทำให้นักเรียนไม่สนใจในการเรียน สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จึงได้นำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาทำสัญญากับโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้กับโรงเรียนในสังกัดอย่างจริงจัง เพื่อคอยเฝ้าระวังดูแลและคอยให้การช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังจะเกิดปัญหาและมีปัญหาที่มีการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนที่มีปัญหาและหาแนวทางป้องกันมิให้เกิดปัญหาต่างๆที่จะส่งผลกระทบต่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สู้ความเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพเพียงพร้อมในทุกด้านไม่ว่าเป็นทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมต้องการ ซึ่งเป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญอย่างใกล้ชิด และได้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความหวังไว้ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งครูที่ปรึกษานับว่าเป็นบุคคลหลักและสำคัญในการดำเนินงานต่างๆ เป็นบุคคลที่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรัก ความเมตตาและอบอุ่น ภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามความมุ่งหวังของชาติต่อไป

มีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น บุญมา นาคะวะรังค์ (2549) พบว่า ผลกระทบของปัญหาทางสังคมของนักเรียนทุกด้านหลังเข้าสู่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับผลกระทบลดลงกว่าก่อนเข้าสู่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลกระทบของปัญหาทางสังคมของนักเรียน หลังเข้าสู่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมลดลง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ผลกระทบของปัญหาทางสังคมของนักเรียน ด้านการปรับตัวหลังเข้าสู่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าเฉลี่ยลดลง 2) ผลกระทบของปัญหาทางสังคมของนักเรียน ด้านการดำเนินชีวิตหลังเข้าสู่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยลดลง ส่วน เชาวลิต จินดารัตน์ (2551) พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมากที่สุด รองลงมา ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ

ดังนั้นสถานศึกษาจึงเป็นองค์การหลักและสำคัญในการบ่มเพาะเด็กในดำเนินการในหนทางที่ถูกต้อง และยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างเยาวชนให้เป็นบุคคลที่ดีตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะ

บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ความภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เจริญเติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไปและผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นศึกษาค้นคว้า สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา จังหวัดปัตตานี

ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตระหนักถึงความสำคัญที่ต้องมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และช่วยป้องกันนักเรียนในกลุ่มที่มีแนวโน้มเสี่ยง มิให้เกิดปัญหาหรือลูกลามามากขึ้น ด้วยเหตุนี้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นไปตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งให้ทั้งนักเรียน บุคลากร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน และสังคม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

2. เพื่อเปรียบเทียบ สภาพ ปัญหา และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน

3. เพื่อประมวลข้อเสนอเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี

3. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพ ปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 65 โรงเรียน ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาจำนวน 581 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 646 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยมีการดำเนินการสุ่มแบ่งโรงเรียนที่จัดการศึกษาในจังหวัดปัตตานี ปีการศึกษา 2560 ออกเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารจำนวน 56 คน ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวจำนวน 226 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 282 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้

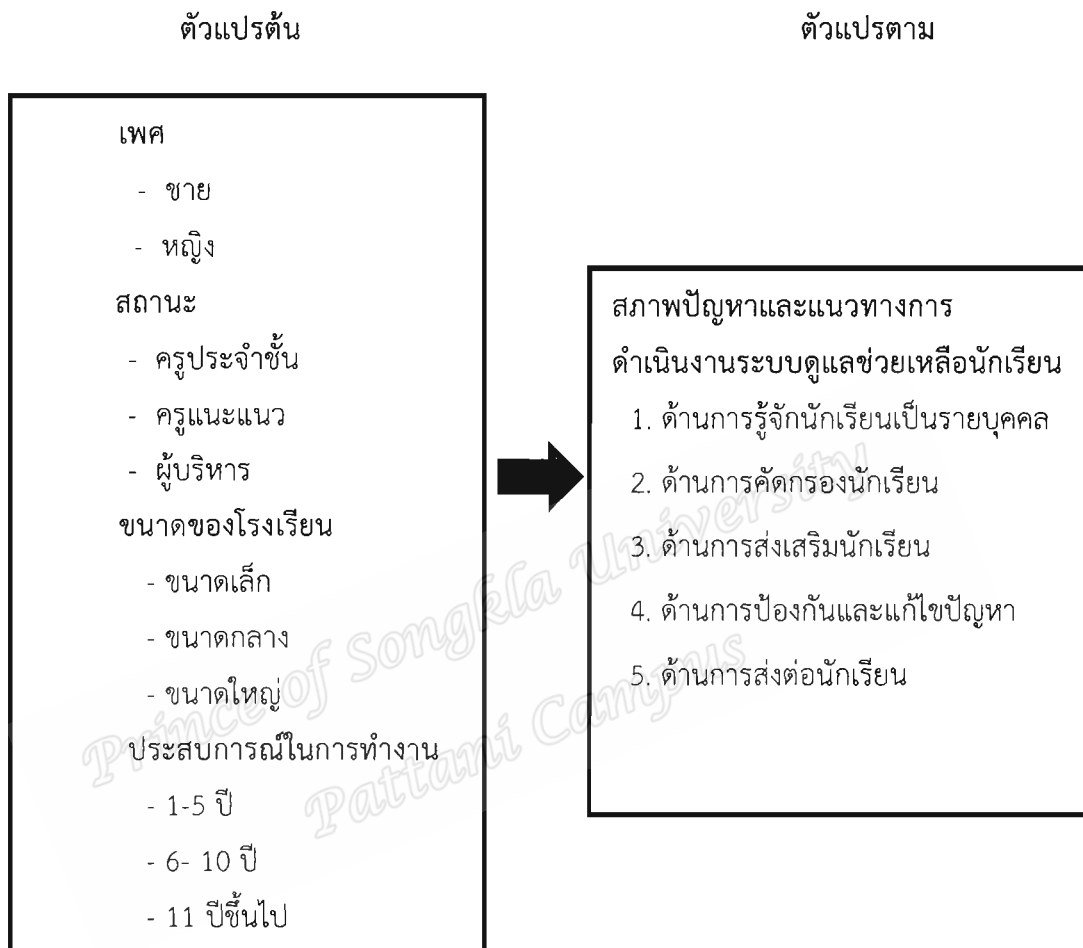
ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ทำการวิจัยสภาพ ปัญหาและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2560

4. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนด กรอบแนวคิด สภาพ ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ตามที่ปรากฏในแผนภาพ 1

แผนภาพ 1 : กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปัตตานี และการสัมภาษณ์ผู้บริหารในโรงเรียน เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา สภาพ ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี โดยจำแนกตาม เพศ สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

2 ผลการวิจัยสามารถทราบถึงผลการเปรียบเทียบ สภาพ ปัญหา และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน

3. เพื่อประมวลข้อเสนอ สภาพ ปัญหา และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ได้จากการวิเคราะห์ นับเป็นองค์ความรู้พื้นฐานเพื่อพัฒนางานวิจัยต่อไป

7. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง สภาพตามความเป็นจริงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

ปัญหา หมายถึง ปัญหาที่พบในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

การดำเนินงาน หมายถึง ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับผลกระทบหรือทำให้การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

การรู้จักนักเรียนรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ด้วยการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น ระเบียบสะสม การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้านนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่ทางโรงเรียนได้จัดขึ้นโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา

การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเอง ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมโฮมรูม และจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง การให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกันและแก้ปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนเป็นปัญหาของสังคม ด้วยวิธีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม

การส่งต่อนักเรียน หมายถึง ครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วพฤติกรรมไม่ดีขึ้น การส่งต่อมี 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายใน การส่งต่อภายนอก ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 เป็นโรงเรียนซึ่งทำการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาศาสนาควบคู่กันไปที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานการศึกษาเอกชนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การแบ่งประเภทของโรงเรียนโดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ ในการแบ่ง แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาดดังนี้จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 501-1,000 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป

ครูแนะแนว หมายถึง ครูที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานในงานแนะแนว ของระบบการดูแลสนับสนุนนักเรียน

ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานในงานครูที่ปรึกษา ของระบบการดูแลสนับสนุนนักเรียน